

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย เพื่อการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม นี้ อันเนื่องมาจากในปีที่แล้ว (พ.ศ. 2554) ผู้วิจัยได้ร่วมกับอบต.สวนหลวง ได้จัดทำชุดเอกสารความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยแจกให้กับครัวเรือนประชาชน ได้ศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การทิ้งขยะของประชาชน โดยได้ทำการทดลอง กับประชาชนหมู่ 12 บ้านคลองประชาชื่นทุกครัวเรือน จากการทดลองในปีที่แล้วดังกล่าว อบต.สวนหลวงจึงสนใจที่จะศึกษาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชนกลุ่มทดลอง จากปีที่แล้ว การศึกษาครั้งนี้จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนประชาชนกลุ่มทดลองของปีที่แล้วทุกครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยฉบับเดียวกันและเพื่อให้มั่นใจถึงผลการศึกษา ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ประชาชนหมู่ 9 บ้านคลองชมพู ซึ่งมีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน เป็นหมู่บ้านเปรียบเทียบผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

1. ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ได้แก่ครัวเรือนประชาชนหมู่ 12 บ้านคลองประชาชื่นทุกครัวเรือน ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลพบว่ามีทั้งหมด 80 ครัวเรือน โดยผู้ที่ให้ข้อมูลแต่ละครัวเรือนนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุโดยเฉลี่ย 48.87 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 45 ประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย หรือทำธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 43.75 เป็นหัวหน้าครัวเรือน และอยู่อาศัยในพื้นที่หมู่ 12 นี้ โดยเฉลี่ย 65.29 ปี มีบุคคลอาศัยอยู่ในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 3.62 คน ทั้งนี้แต่ละครัวเรือนประกอบอาหารรับประทานเฉลี่ย 2.13 ครั้ง/วัน

สำหรับครัวเรือนที่ศึกษาเปรียบเทียบกับประชาชนหมู่ 9 บ้านคลองชมพู ซึ่งมีทั้งหมด 63 ครัวเรือน ผู้ให้ข้อมูลของแต่ละครัวเรือนส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 53.39 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำสวน ผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 52.39 เป็นสมาชิกของครัวเรือน และแจ้งว่าได้อยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลสวนหลวงนี้ โดยเฉลี่ย 43.87 ปี มีบุคคลอาศัยอยู่ในครัวเรือนโดยเฉลี่ย 4.09 คน และในแต่ละวันประกอบอาหารโดยเฉลี่ย 2.40 ครั้ง/วัน

2. ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชน พบว่าครัวเรือนประชาชน กลุ่มเป้าหมาย หมู่ 12 บ้านคลองประชาชื่น มีค่าเฉลี่ยของความรู้ = 10.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.967 และเมื่อจำแนกเป็นระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการจำแนก พบว่าครัวเรือนประชาชน ร้อยละ 76.25 มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ

22.5 มีความรู้ในระดับต่ำ และมีครัวเรือนประชาชนเพียงร้อยละ 1.25 เท่านั้นที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในระดับมาก

สำหรับประชาชนกลุ่มเปรียบเทียบ (หมู่ 9 บ้านคลองชมพู) พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความรู้ = 10.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.865 โดยครัวเรือนประชาชนร้อยละ 74.60 มีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 22.22 มีความรู้ในระดับต่ำและร้อยละ 3.17 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในระดับสูงและเมื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน กลุ่มเป้าหมายกับครัวเรือนประชาชนกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่าครัวเรือนประชาชนกลุ่มเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยระดับความรู้ (10.12) สูงกว่าครัวเรือนประชาชนกลุ่มเป้าหมาย (10.02) เล็กน้อยและเมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่าครัวเรือนประชาชนกลุ่มเป้าหมายและประชาชนกลุ่มเป้าหมายเปรียบเทียบ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

3. การคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ของครัวเรือนประชาชน กลุ่มเป้าหมาย หมู่ 12 บ้านคลองประชามชื่น โดยปีที่แล้ว (พ.ศ.2554) มีค่าเฉลี่ยความรู้ = 12.81 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.36) ส่วนการสอบวัดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยในปี (พ.ศ. 2555) พบว่าค่าเฉลี่ยความรู้ = 10.02 81 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.967) ต่ำกว่าปี พ.ศ. 2554 และเมื่อนำไปทดสอบทางสถิติ พบว่าค่าเฉลี่ยความรู้ของครัวเรือน ประชาชนกลุ่ม เป้าหมายในปี พ.ศ. 2555 น้อยกว่าค่าเฉลี่ยความรู้ในปี พ.ศ. 2554 อย่างมีนัยสำคัญ

4. ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย ของครัวเรือนประชาชนกลุ่มเป้าหมาย พบว่าครัวเรือนประชาชนร้อยละ 52.5 มีความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 40.0 มีความตระหนักอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้ครัวเรือนประชาชนกลุ่มเป้าหมายเพียงร้อยละ 7.5 มีความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยในระดับมาก

5. สภาพปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนโดยสรุปพบว่า ครัวเรือนประชาชนส่วนมาก แจ้งว่าชุมชนมีปัญหขยะบ้างเป็นบางครั้งในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ปัญหาขยะล้นเมือง
- ปัญหาการคัดแยกขยะ
- ปัญหาการเก็บขนย้ายขยะ
- ปัญหาการกำจัด/ทำลายขยะ
- ปัญหากลิ่นเหม็น
- ปัญหาฝุ่นละอองอันเนื่องมาจากการเผาขยะ

สำหรับปัญหาขยะมูลฝอยที่ครัวเรือนประชาชนส่วนมากระบุว่าไม่เคยเกิดขึ้นในชุมชนเลย ได้แก่ประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ปัญหาการวางถังขยะบนตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม

- ปัญหาน้ำในคลองเน่าเสียอันเนื่องมาจากขยะ
- ปัญหาการอุดตันของท่อระบายน้ำอันเนื่องมาจากขยะ
- ปัญหาขยะทำให้สภาพภูมิทัศน์แหล่งน้ำของชุมชนไม่สวยงาม
- ปัญหาหมอกควันอันเนื่องมาจากการเผาขยะ
- ปัญหาพื้นดินที่ฝังกลบขยะไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรได้
- ปัญหาการปนเปื้อนของย่น้ำชะขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำบริโภคในชุมชน

5.2 อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชนทั้งกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มเปรียบเทียบในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งอาจเป็นเพราะภูมิหลังด้านการศึกษาของครัวเรือนประชาชน ทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนมากมีการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษา ประกอบกับมีอายุโดยเฉลี่ยค่อนข้างสูง (48.87 ปี และ 53.39 ปี) อีกทั้งการประกอบอาชีพ ด้านการเกษตร/ทำสวน ก็ไม่เอื้อที่จะทำให้ครัวเรือนประชาชน เหล่านี้ได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยเพิ่มเติมได้ ผลการศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยจึงค่อนข้างต่ำ

ในด้านการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยจากข้อมูลที่ศึกษาพบว่าในปี พ.ศ. 2555 นี้ ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของครัวเรือนประชาชน กลุ่มเป้าหมายลดน้อยลงกว่า ความรู้ในปี พ.ศ. 2554 อย่างมีนัยสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาที่ผ่านมา 1 ปี เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ทำให้การคงอยู่ของความรู้ที่ครัวเรือนประชาชนได้รับจากการศึกษาเอกสารความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ผู้วิจัยและอบต.สวนหลวง ช่วยกันพัฒนานั้น ลดลงแตกต่างจากปีที่แล้วอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นเพราะครัวเรือน ประชาชนที่ศึกษานี้ มีอายุค่อนข้างมากมีภูมิหลังด้านการศึกษาค่อนข้างน้อย ประกอบกับกระบวนการทางสมองของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะผู้ใหญ่ผู้สูงวัย ที่จะเก็บสะสมสิ่งที่ได้รับรู้ไว้และสามารถนำออกมาใช้ได้เมื่อมีภาระจำเป็นแตกต่างกัน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นสภาวะที่ประชาชนที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้สูงวัยเหล่านี้ไม่สามารถจะเก็บสะสมสิ่งที่เรียนรู้ไว้แล้วได้และไม่สามารถที่จะระลึกหรือนำออกมาใช้ได้ ซึ่งบุคคลที่มีอาการลืมมากๆ นี้ จะสามารถเรียนรู้ได้ไม่เท่าบุคคลที่ไม่ค่อยลืม

สำหรับความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยของประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ พบว่า ประชากรเกือบทั้งหมดมีความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งสอดคล้องรับกับสภาพปัญหาขยะมูลฝอยที่พบในชุมชน ซึ่งจากข้อมูลครัวเรือนประชาชนส่วนมากสะท้อนว่าในชุมชนมีปัญหามากเป็นบางครั้งในประเด็นต่างๆ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการกำจัด หรือทำลายขยะ ปัญหาการขนย้ายขยะ ปัญหากลิ่นเหม็นจากขยะ เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. อบต.สวนหลวงมีความมุ่งหวังที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาาทั้งขยะของประชาชน โดยการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยให้ประชาชนได้รับรู้ทราบด้วยวิธีการทำชุดเอกสารความรู้เผยแพร่ นั้นเป็นสิ่งที่ดี ดำเนินการในทิศทางที่ถูกหลักวิชาการแล้วแต่ควรตระหนัก ถึงปัจจัยด้านอายุ ภูมิหลังทางการศึกษา และสภาวะการจำ-การลืมของกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่ด้วยซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยกับผู้ใหญ่หรือผู้สูงอายุ ซึ่งหวังผลให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาาทั้งขยะนั้น ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ อย่างยาวนานมิใช่ดำเนินการครั้งเดียว แล้วหยุดไปเพราะผู้ใหญ่จะลืมได้ง่ายกว่าคนหนุ่มสาว

1.2 เนื้อหาสาระที่จะให้ความรู้กับผู้ใหญ่นั้นควรเป็นเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขยะซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อ ประชาชนในครัวเรือนอันอันจะเกิดแรงจูงใจให้ชวนชวนที่จะเรียนรู้

1.3 ชุดเอกสารความรู้ หรือ ความรู้ที่จะสื่อไปถึงผู้ใหญ่หรือครัวเรือนประชาชนนั้น ควรให้ผู้ใหญ่หรือประชาชน ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยทั้งการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ จะทำให้ผู้ใหญ่ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เกิดแรงจูงใจใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม อันจะเป็นการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาทดลองเกี่ยวกับรูปแบบการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาาทั้งขยะในรูปแบบอื่นๆ เช่น การสร้างจูงใจให้ ชุมชนปลอดขยะในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้มขันของชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองในการจัดการขยะมูลฝอยในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น